

Wat doet HHNK?

Elke dag werkt het hoogheemraadschap aan de bescherming van het land tegen het water, tegen wateroverlast en watertekort, voor schoon en gezond oppervlaktewater en voor veilige (vaar)wegen. Dit in Noord-Holland boven het Noordzeekanaal: Hollands Noorderkwartier.

Samenwerking

Er wordt nauw samen gewerkt met andere instanties die met water te maken hebben. Bijvoorbeeld met Rijkswaterstaat, de Provincie Noord-Holland, de gemeenten en het drinkwaterbedrijf. Daarnaast zitten we vaak om de tafel met verenigingen van agrariërs, ondernemers, bewoners, sportvissers, schaatsers, natuurbeheerders, enzovoort. Wij proberen rekening te houden met ieders belang, maar het algemeen belang (de veiligheid) staat altijd voorop.

Veilig wonen, werken en recreëren onder zeeniveau is minder logisch dan u misschien denkt. Ook bij preventie van wateroverlast komt veel kijken. En wat dacht u van het zorgen voor voldoende schoon, zoet water? Wij maken deze 'vanzelfsprekendheden' mogelijk, in dienst van de samenleving.

Maar het klimaat verandert, de zeespiegel stijgt en de bodem daalt. Voor Hollands Noorderkwartier kan dit grote gevolgen hebben. Hoe gaan we in de toekomst om met het waterbeheer in ons gebied? Samen met gemeenten, belangenorganisaties, burgers en provincie hebben we keuzes gemaakt voor de thema's waterveiligheid, wateroverlast en voldoende schoon, zoet water: de Deltavisie.

De Deltavisie is vertaald in een Waterplan (WBP6) voor de middellange termijn. Hierin presenteren we onze koers voor de periode 2022-2027 en de opgaven waar we zelf en met anderen aan werken. We bouwen voort op onze regionale Deltavisie (2012), het Waterprogramma 2016-2021 (WBP5) en ons Collegeprogramma 2019-2023.

Woord vooraf

Noord Holland boven het Noordzeekanaal: een uniek gebied, waar veel mensen wonen, werken en recreëren. Een gebied met historische steden, een belangrijk deel van de Nederlandse kust, mooie polders, belangrijke veenweidegebieden en dijken. Vooral een vlak land achter de kust dat onder de zeespiegel ligt. Een gebied dat veel inwoners heeft die moeten wonen, agrariërs die zich bezighouden met de voedselvoorziening en bloembollenteelt, natuurgebieden die oases zijn voor de vogels en andere dieren die daar leven; een gebied dus waar de verschillende ruimtebehoeften met elkaar concurreren.

Het hoogheemraadschap heeft in dit gebied een cruciale rol om het mogelijk te maken dat we kunnen wonen, werken en recreëren. Het droog houden van het gebied, een van de oude taken, is nog steeds van groot belang. En de waterkwaliteit van voldoende niveau houden is ook al lang een belangrijke taak. Maar nieuwe taken als het beheersen van de verzilting van onze regio, het zorgdragen voor voldoende water ten tijde van droogte, en het voldoen aan veel hogere eisen ten aanzien van de waterkwaliteit zijn taken die steeds meer aandacht vragen. Het verlagen van ons energieverbruik en het terugwinnen van grondstoffen vragen ook steeds meer aandacht.

De komende jaren zullen daarom een maximaal beroep doen op de creativiteit en het doorzettingsvermogen van het hoogheemraadschap. De ChristenUnie wil zich daarbij graag inzetten voor het zorgvuldig beheer van onze mooie en kwetsbare regio.

Inleiding

Voor goed rentmeesterschap en verantwoord waterbestuur

In dit verkiezingsprogramma leggen we uit waarom het belangrijk is om uw stem uit te brengen bij de waterschapsverkiezingen en waar de ChristenUnie zich voor inzet bij het hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.

Het hoogheemraadschap gaat ergens over!

Zonder water groeit er niets. Zowel de mens, de natuur als de economie kunnen niet zonder water. Het hoogheemraadschap heeft drie hoofdtaken¹:

1. Veilige dijken
2. Voldoende en schoon oppervlaktewater
3. Zuiveren van afvalwater

Ook is het hoogheemraadschap cruciaal in het meewerken aan de grote opgaven die het gevolg zijn van bijvoorbeeld het veranderende klimaat en de stijging van de zeespiegel. Dit zijn heel belangrijke randvoorwaarden voor onze regio om goed te kunnen leven en werken.

Dit is onze motivatie

Wij geloven dat wij de zorg voor het goede beheer van de aarde van onze Schepper hebben gekregen. Deze opdracht motiveert ons om ook vanuit het hoogheemraadschap eraan bij te dragen de aarde goed door te geven aan onze kinderen. Wij zetten ons in voor een organisatie die dienstbaar is aan inwoners, ondernemers en aan de eisen die de natuur stelt. Wij geloven dat we de uitdagingen waar we voor staan niet alleen als overheid op kunnen lossen. We willen inwoners en bedrijven in staat stellen om daarin zelf ook het verschil te maken.

Zo doen we ons werk

De ChristenUnie staat voor verantwoord waterbestuur, weloverwogen keuzes per gebied en beheersbare kosten. Wij willen dat doen door de samenwerking op te zoeken met inwoners en bedrijven, andere overheden en belangenorganisaties. Alleen zo kan de overheid bijdragen aan een toekomstbestendig gebruik van onze omgeving. Het hoogheemraadschap moet zich dan ook niet beperken tot zijn hoofdtaken, maar met een brede blik kijken naar de problematiek van vandaag en morgen.

Ook bij de verwerking van afvalwater staan de ontwikkelingen niet stil. Door grondstoffen en energie te winnen uit het afvalwater kunnen we een belangrijke bijdrage leveren aan de totstandkoming van een duurzame en circulaire economie. De investeringen die we nu doen leiden tot maatschappelijke opbrengsten in de toekomst.

¹ De formele naamgeving van deze taken is waterkeringenbeheer, watersysteembeheer en afvalwaterzuivering.

Inhoudsopgave

WOORD VOORAF	3
INLEIDING	4
INHOUDSOPGAVE	5
ONZE KANDIDATEN VOOR HET WATERSCHAPSBESTUUR	6
IN DIENST VAN DE SAMENLEVING	8
PERSPECTIEF BIEDEN AAN LANDBOUW EN ECONOMIE	9
BEVORDEREN VAN DE GEZONDHEID VAN MENS EN DIER	11
BESCHERMEN TEGEN DE BEDREIGINGEN VAN WATER	12
KLIMAATBESTENDIG WERKEN	13
CIRCULAIR EN ENERGIENEUTRAAL WERKEN	15
ZORGEN VOOR NATUUR EN MILIEU	16
WATER EN RECREATIE SAMENBRENGEN	18
VERANTWOORD OMGAAN MET UW GELD	19

Voor meer info over het waterschap: www.hhnk.nl

En over de ChristenUnie: www.noordholland.christenunie.nl

En voor vragen over het programma etc. mail naar: secretaris@noordholland.christenunie.nl

Onze kandidaten voor het waterschapsbestuur

	Naam	Woonplaats
1.	Marjon Tolhuis – Anker	Slootdorp
2.	Raymund Tromp	Schagen
3.	Silva Visser – van Eijk	Andijk
4.	Piet Bras	Den Helder
5.	Trijntje Johanne Visser – Hogeterp	Heerhugowaard
6.	Jacob Jan Kooyman van Guldener	Hoorn
7.	Annet Boersma – Ellen	Alkmaar
8.	Kees Maas	Hoorn
9.	Mirjam Verwijs	Amsterdam
10.	Jan Groot	Andijk
11.	Jan Peter Blok	Wormerveer
12.	Mieke Dijkema	Wieringerwaard
13.	Wim Haboldt	Den Helder
14.	Peter Boers	Heiloo
15.	Bert Compaan	Enkhuizen
16.	Nanne Haspels	Hoorn
17.	Jan Bezemer	Amsterdam
18.	Gerjan van den Heuvel	Amsterdam
19.	Wim Nugteren	Broek op Langedijk
20.	Peter Visser	Heerhugowaard
21.	Hielke van Leeuwen	Den Oever
22.	Theo de Geus	Enkhuizen
23.	Michael Omvlee	Hoorn
24.	Joël Voordewind	Amsterdam

Wat mag u verwachten van ons team van kandidaten voor het waterschapsbestuur?

- Kennis van waterbeheer, bestuurlijke ervaring en een dienstbare, leergierige en integere opstelling.
- Oog voor een duurzaam waterbeheer, zodat onze kinderen niet worden opgezadeld met problemen die we nu al kunnen voorzien.
- Het vermogen om verbindingen te leggen met alle belanghebbenden in de samenleving.
- Gericht op een gezonde samenleving waarin we stimuleren om in eigen kracht problemen op te lossen, maar het hoogheemraadschap er is wanneer partijen er samen niet uitkomen.
- Bereid om als goede beheerders verantwoording af te leggen over onze zorgvuldige omgang met de schepping.
- Transparantie bij de besluitvorming over watervraagstukken en zorgvuldigheid bij de afweging van maatschappelijke en individuele belangen.
- Aanspreekbaar op de gedragscode van de ChristenUnie, die tot doel heeft om de integriteit te waarborgen.

Het hoogheemraadschap werkt in dienst van de samenleving

Water vormt een blauwe draad in de bijbel. Zonder water is er geen leven. Bij de schepping heeft God ordening aangebracht in water en land om het leven van mens en dier, bomen en planten mogelijk te maken.

Als ChristenUnie zien we de zorg voor Gods schepping als onze opdracht en op basis daarvan nemen wij bestuurlijke verantwoordelijkheid. Dat leidt tot herkenbaar beheer van ons gebied. Dat noemen we rentmeesterschap. De mens en zijn behoefte zien wij niet als de maat van alle dingen! We maken keuzes in het zoeken naar een eerlijke balans tussen ecologie en economie, tussen welzijn en welvaart en tussen beschermen en benutten. We doen dat met het oog op een duurzaam beheer en richten ons daarbij dus ook op de lange termijn. Financiën zijn voor ons niet bepalend, maar volgend voor het beleid.

De ChristenUniefractie wil bewust meebouwen aan zo'n eerlijke, transparante, rechtvaardige en daadkrachtige overheid. De fractie is ook daarom zélf aanspreekbaar op haar handelen. Wij zijn goed bereikbaar, en geven rekenschap van ons handelen wanneer dat gevraagd wordt.

De ChristenUnie kiest voor:

- **Gelijke kansen voor iedereen.** De ChristenUnie gelooft in de kracht van de parlementaire, democratische rechtstaat. Iedereen telt evenveel mee.
- **Heldere communicatie over wat we doen.** Bij alle grote werken moet worden ingezet op optimale communicatie met ingezetenen, bedrijven, natuurorganisaties, belanghebbenden en belangstellenden. Burgers verdienen tijdig de juiste informatie. Hierbij geven we duidelijk aan wat we wel en niet kunnen doen.
- **Het versterken van het vertrouwen tussen overheid en haar inwoners.** De democratie kan alleen bestaan bij de gratie van het vertrouwen van burgers. Dat vertrouwen moet worden teruggewonnen en versterkt. Om te werken aan het vertrouwen zorgen wij voor een betrokken, wijze, transparante en toekomstgerichte bestuurscultuur. Een cultuur waarin de overheid zelf de regels en wetten precies naleeft en het vertrouwen heeft dat de burgers dat ook doen. Wij doen dat in de wetenschap dat we ook fouten maken. Wij staan open voor gesprek en geven fouten toe. Ook als dat geld kost.
- **Maatwerk burgerparticipatie.** We streven ernaar dat inwoners, bedrijven organisaties, kennisinstellingen en medeoverheden vroegtijdig en volwaardig betrokken worden bij gebiedsprocessen en projecten. Dit stimuleert gezamenlijk verantwoordelijkheid voor een duurzame ruimtelijke ontwikkeling. Participatie voor, door en met publieke en private partners.
- **Serius nemen van adviezen.** De adviezen van Rekenkamer(commissie)s, Ombudsman en externe Bezwaaradviescommissies moeten meewegen in de besluiten van het waterschap. Wij wijken hier alleen van af als we daar zwaarwegende redenen voor hebben.

- **Initiatieven van inwoners, bedrijven en natuurorganisaties die helpen om de opgaven te realiseren wil de ChristenUnie stimuleren en aanmoedigen.** De wateropgave is een brede maatschappelijke opgave. Het realiseren daarvan vraagt inzet van allen. Dat dragen we voortdurend uit. We nodigen niet alleen overheden, maar ook maatschappelijke, natuurorganisaties en economische sectoren en inwoners uit om bij te dragen. Alleen samen kunnen we dat bereiken wat nodig is. De inzet van anderen stimuleren we door bijdragen aan de opgave te belonen. Dit kan zijn financieel of in een andere vorm zoals kennis, ruimte, tijd, of capaciteit.

Het waterschap biedt perspectief aan Landbouw en Economie

Klimaatverandering is aan de orde van de dag. We ervaren steeds vaker langdurig droge periodes én wateroverlast door grote hoeveelheden neerslag. De ChristenUnie wil daarom werken aan balans tussen droge voeten aan de ene kant en het beperken van droogte aan de andere kant. In Nederland zijn we kampioen water afvoeren en we realiseren ons dat dit onnatuurlijke proces ernstige gevolgen heeft voor de ecologie, biodiversiteit en waterkwaliteit. Voor de ChristenUnie zijn water en bodem leidend voor het inrichten en het gebruiken van onze leefomgeving. Daarom vinden we dat we zorgvuldig moeten omgaan met de verschillen van grondgebruik om grondwaterstanden aan te passen.

De economie werkt in dienst van de samenleving en niet andersom. Wij willen ruimte bieden aan ondernemers die waardevolle diensten leveren aan de samenleving, met oog voor de omgeving waarin deze bedrijven actief zijn. Daarbij is het niet het uitgangspunt om te streven naar maximale groei, maar naar maximale bloei. De bijdrage die een onderneming levert aan duurzaamheid en biodiversiteit vinden wij belangrijk.

De agrarische sector is van groot belang voor onze voedselvoorziening en levert een belangrijke bijdrage aan de economie in Nederland. Dagelijks zetten de vakmensen binnen de landbouw zich in voor veilige voeding, het onderhouden van het landschap en de bescherming van biodiversiteit. Tegelijk zien we ook dat de wijze van bedrijfsvoering weer meer in balans moet komen met de draagkracht van water, bodem en ecologie.

De ChristenUnie kiest voor:

- **Innovatie voor het herstel van ecologische waarden.** Waar mogelijk gaan we voor een natuurlijke inrichting van het watersysteem. De ChristenUnie ziet ook mogelijkheden in innovatie, zeker bij de waterzuiveringstaak.
- **Het tegengaan van gewasbeschermingsmiddelen** of beperken tot innovatieve middelen die de kwaliteit van het water niet aantasten. De doelen uit de Kader Richtlijn Water (KRW) voor ecologie, meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen kunnen we niet halen als we op de huidige manier verder gaan. De ChristenUnie vindt dat we door innovatie de kwaliteit van het water en onze natuur sterk kunnen verbeteren. Bovendien wil de ChristenUnie kunstmest vervangen door meer natuurlijke kunstmestvervangers.
- **Strakke controle en handhaven op (illegale) lozingen** op oppervlaktewater is noodzakelijk in het licht van de KRW. We overleggen met gemeenten m.b.t. influent naar rioolwaterzuiveringsinstallatie RZWI's (bijvoorbeeld het dumpen van drugsafval).

- **Kringlooplandbouw.** De ChristenUnie wil boeren graag helpen om hun kringloop gesloten te krijgen die op nationaal/regionaal niveau haalbaar is. Kringlooplandbouw is beter voor de bodem en het water. Waar het mogelijk is werken we samen om een toekomstgerichte landbouw te ontwikkelen.
- **Een hoogheemraadschap dat samenwerkt voor een duurzame leefomgeving.** De ChristenUnie kijkt niet alleen naar de kerntaken (schoon, voldoende en veilig water), maar ook naar de ontwikkeling van een duurzame (leef)omgeving. Dat kan het hoogheemraadschap niet alleen. De ChristenUnie wil dat het hoogheemraadschap dat doet in samenwerking met andere overheden, bedrijven, andere stakeholders en het onderwijs.
- **Bijdragen aan de energietransitie en circulaire economie.** Het hoogheemraadschap zet zich in om groen gas te maken. Ook wordt steeds meer aandacht besteed aan het terugwinnen van grondstoffen. De energietransitie vraagt van ons dat we steeds minder fossiele brandstoffen gebruiken; een lager verbruik van energie en het zelf opwekken van energie kunnen daarbij een belangrijke bijdrage leveren.
- **Investeren in kennis over water.** Nederland is wereldkampioen watermanagement. De ChristenUnie wil blijven investeren in deze kennis in samenwerking met de andere waterschappen. De ChristenUnie wil jonge mensen betrekken bij watervraagstukken via scholen en jeugdbesturen. Zoals water ons verbindt met de hele wereld en haar bewoners, zo willen wij onze kennis en vaardigheden met hen delen. Nationaal en internationaal.

Bij de waterschappen is veel kennis en informatie beschikbaar. Waterschappen moeten bereid zijn om hun kennis en informatie te delen. Door informatie te delen kan het waterbeheer nog beter worden uitgevoerd² en voorkomen we dubbel werk.

De ChristenUnie ziet graag dat waterschappen kennis uitwisselen met boeren, landbouworganisaties³, natuurbeheerders, hengelsportfederaties, gemeenten, inwoners en het onderwijs. Het gaat hierbij om kennis op het gebied van water, milieu, ecologie, handhaving en vergunningverlening. Nederlandse waterkennis is een sterk exportproduct. Waterschappen kunnen die exportontwikkeling bevorderen door internationaal bij te dragen met hun kennis over water, dijken en het zuiveren van afvalwater. Bedrijven en ondernemers kunnen ook hun kennis delen zodat we samen een betere waterkwaliteit bereiken. (denk aan de opvang en gebruik van regenwater in de kassen, deze techniek kan ook in andere sectoren te gebruiken zijn).

² Waterschappen en Rijkswaterstaat moeten bijvoorbeeld informatie uitwisselen om te zorgen voor een goede waterverdeling.

³ De LTO heeft het Deltaplan agrarisch waterbeheer (DAW) opgesteld, als uitwerking van regionale en landelijke watervraagstukken. Deze input vanuit de agrarische sector kan het hoogheemraadschap gebruiken.

Het waterschap bevordert de gezondheid van mens en dier

Voldoende schoon en gezond water in de leefomgeving is van groot belang voor de gezondheid van mens en dier. Ook de landbouw en industrie hebben groot belang bij zoet water. Maar de aanwezigheid van voldoende en schoon water is steeds minder vanzelfsprekend. Daarom is het enorm belangrijk om met zorg om te gaan met het beschikbare zoete water en het vergroten van de kwaliteit hiervan. De ChristenUnie zet daarom maximaal in op behoud van zoveel mogelijk zoet water van een zo goed mogelijke kwaliteit. Dat doen we bij voorkeur op een zo natuurlijk mogelijke manier.

De ChristenUnie kiest voor:

- **Behoud en vergroting van onze zoetwatervoorraad.** 97 % van het water op aarde is zout. Wat er aan zoet water is, moet beschermd worden. Onze drinkwatervoorziening is ervan afhankelijk. Ook landbouw, natuur en industrie hebben belang bij voldoende, gezond en zoet water. We maken zoveel mogelijk gebruik van natuurlijke omstandigheden: bufferen van zoet water op plaatsen waar dat kan en het beter benutten en beschermen van zoetwater voorraden in de bodem. We kunnen gelukkig terugvallen op de waterhoeveelheid in het IJsselmeer, en dat betekent dat we ook daar zorgvuldig mee om moeten gaan om voldoende water te hebben om de verzilting van ons kwetsbare gebied te kunnen beheersen.
- **Regenwater bufferen** voor tijden van droogte. We willen bedrijven en ook inwoners stimuleren om zelf regenwater op te vangen en te gebruiken in tijden van droogte. Regenwater is zacht water waardoor het goed geschikt is om bijvoorbeeld een datacenter mee te koelen. Daarnaast is het opvangen in natte perioden een goed middel om klimaat adaptief te worden.
- **Aanpakken van watervervuiling.** Overtredingen met watervervuiling pakken we streng aan. De vervuiler betaalt de kosten voor het wegnemen van de vervuiling. Verontreinigingen door botulisme en blauwalgen worden zoveel mogelijk bestreden. We kijken hoe dit op zo natuurlijk mogelijke kan. Bijvoorbeeld door goede doorstroming. We werken aan verbetering van de kwaliteit van het water uit de waterzuiveringen. Het mag geen afbreuk doen aan de kwaliteit van het oppervlaktewater.
- **Sectorale belangen moeten niet bekostigd worden uit gemeenschapsgeld.** Bij een grotere zoetwaterbehoefte dan beschikbaar is, is het aan partijen die daar belang bij hebben om na te gaan hoe zij daarin kunnen voorzien. Als het hoogheemraadschap daaraan mee kan werken, zal het dat doen. In dat geval zal de desbetreffende sector daarvoor de kosten betalen.
- **Het juiste grondgebruik op de juiste plaats kan problemen voorkomen.** Bij het toestaan van nieuwe functies in een gebied, moet rekening gehouden worden met de kwantiteit en kwaliteit van het beschikbare (grond)water in een bepaald gebied. Op deze manier voorkomen we problemen in de toekomst.

Het waterschap beschermt tegen de bedreigingen van water

De ChristenUnie wil dat wij en de generaties na ons, veilig in Nederland kunnen wonen en werken. Het hoogheemraadschap zorgt voor de bescherming tegen water. Sterke dijken, goed onderhouden waterkeringen en een waterbestendige omgeving zijn van levensbelang.

Veiligheid is niet vanzelfsprekend. We moeten blijven investeren om ons te beschermen tegen de gevaren van teveel en te weinig water. De zomer van 2021 is daar een goed voorbeeld van met ongekend hoogwater in de grote rivieren en enorme overstromingsschade in Limburg. De perioden van ernstige droogte in 2018, 2019 en 2022 lieten zien dat dijken ook hier gevoelig voor kunnen zijn.

De ChristenUnie kiest voor:

- **Veilige dijken.** Het veranderende klimaat stelt hogere eisen aan het ontwerp én het beheer van dijken. Het uitvoeren van deze taken heeft daarom prioriteit. De verwachting is dat de waterafvoer in onze kanalen steeds meer met pieken gepaard gaat en de druk op de dijken en kades vergroot. De dijken en kades moeten bestand zijn tegen hoge piekafvoeren en langdurige droogte. (diervriendelijke) bestrijding van onder andere de muskusrat is van groot belang bij het veilig houden van de dijken en de overs. Onze dijken moeten ook hoog genoeg zijn om overstroming te voorkomen. Overloopgebieden worden in stand gehouden. De afsluitbare waterkeringen worden in stand gehouden. Hierdoor wordt schade door overstroming zoveel mogelijk beperkt.
- **Waterkeringen.** Het op orde brengen en houden van de waterkeringen op basis van de nieuwe veiligheidsnormen⁴. Hierbij houden we rekening met de gevolgen van de zeespiegelstijging en de bodemdaling. Bij het versterken van waterkeringen moet het hoogheemraadschap ook oog hebben voor een mogelijke bredere gebiedsontwikkeling.
- **Het goed informeren van inwoners en bedrijven over de mogelijke waterrisico's.** Veel inwoners van Nederland zijn zich niet bewust van het gevaar van water en van het wonen in onze laaggelegen delta. Omdat de waterschappen hun werk goed doen, beseffen veel mensen niet hoeveel inspanningen en middelen dit vergt en wat de impact kan zijn van achterstallig onderhoud. Meer voorlichting en educatie is nodig om de bewustwording hierover te vergroten en het belang en bestaansrecht van waterschappen onder de aandacht te brengen.

Van belang is de zorg voor een goed gestructureerde en geoefende calamiteitenorganisatie, zodat adequaat gehandeld kan worden bij ernstige wateroverlast of in perioden met extreem veel regen. De organisatie dient ook goed voorbereid te zijn op perioden van droogte of langdurige stroomuitval.

⁴ De op basis van het nationale Deltaprogramma vastgestelde normen.

- **Zoveel als mogelijk beperken van bodemdaling.** Met name in de veenweidegebieden en diepe kleipolders hebben we te maken met ernstige bodemdaling. Doordat de bodem zakt en de dijk hoger worden, worden ook de gevolgen van een overstroming heviger. Oorzaken voor bodemdaling zijn; veenoxidatie, (tijdelijke) grondwaterstandsverlaging, inklinking of inpoldering.⁵ Bodemdaling leidt tot extra CO₂-uitstoot (veen), kwel en verzilting. Dit moet anders. De leefbaarheid en houdbaarheid van wonen en agrarisch gebruik in deze gebieden staat op termijn onder grote druk. Beperken van de bodemdaling door een duurzamer watersysteem levert daarnaast een kostenbesparing op. Het Rijk heeft onlangs aangegeven het peil waar nodig structureel hoger te willen stellen; dit helpt aanzienlijk bij deze opgave. Initiatieven van landeigenaren die maatregelen willen nemen om bodemdaling tegen te gaan, moet het hoogheemraadschap ook zoveel mogelijk faciliteren. Zoals bijvoorbeeld onderwaterdrainage, mits er geen negatieve effecten zijn van het gebruik van kunststof.
- **Het benutten van kansen.** In ruimtelijke ontwikkelingen moet het hoogheemraadschap proactief kansen voor maatschappelijke meerwaarde benutten. Bijvoorbeeld door recreatie, natuurontwikkeling en educatie mogelijk te maken. Vroegtijdig en intensief samenwerken met andere overheden en organisaties is hiervoor noodzakelijk. Samenwerking zoeken met organisaties zoals het KNMI en Rijkswaterstaat kunnen helpen betere modellen te ontwikkelen voor het in kaart brengen van bijvoorbeeld (plaatselijke) overstromingsrisico's. Daarmee kunnen we ons beter voorbereiden op calamiteiten.

Het waterschap werkt klimaatbestendig

Het klimaat is altijd in beweging. Natuurlijke én menselijke invloeden zorgen voor verandering. Sinds de industriële revolutie is de invloed van de mens op het klimaat snel groter geworden. De klimaatverandering die we de afgelopen decennia meemaakten, heeft grote gevolgen voor mens, natuur en milieu. Sinds 1900 is de temperatuur in Nederland met bijna 2°C gestegen en is de hoeveelheid neerslag gemiddeld met 20-25 procent toegenomen. En ervaringen in de afgelopen jaren tonen aan dat ook droogte ons flink parten kan spelen.

Nederland is extra kwetsbaar voor overstromingen omdat ons land voor een groot deel onder de zeespiegel ligt. Ook kan klimaatverandering leiden tot een tekort aan drinkwater.

De ChristenUnie kiest voor:

- **Herstellen van het natuurlijke bodem- en watersysteem.** De gevolgen van klimaatverandering kunnen we alleen opvangen door de veerkracht van het natuurlijke bodem- en watersysteem te herstellen, robuuste verbindingen tussen de bebouwde omgeving en het landelijk gebied aan te leggen en effectieve afvoer- en bergingsvoorzieningen te realiseren.

⁵ Als bodemdaling wordt veroorzaakt door gaswinning, dan moet de veroorzaker de kosten voor de maatregelen aan het watersysteem en de waterkeringen betalen.

- **De rekening niet doorschuiven naar toekomstige generaties.** De ChristenUnie wil dat de openbare ruimte in Nederland vóór 2040 water robuust en klimaatbestendig (duurzaam) is. Wij mogen door onze keuzes generaties na ons niet opscheppen met torenhoge lasten en niet-beheersbare maatschappelijke vraagstukken.
- **Meer water vasthouden in onze bodem.** Herstel van het natuurlijke systeem begint met het vergroten van de infiltratie van regenwater in de bodem. Het vasthouden van water in de bodem neemt in stedelijk én landelijk gebied sterk af. Door meer water vast te houden krijgen we bij hevige regenval minder wateroverlast en is tijdens droogte blijft water langer beschikbaar om verkoeling te bieden. Hooggelegen zandgronden en de duinen moeten worden ingezet als belangrijke strategische zoetwatervoorraden. Dit grondwater vormt in tijden van droogte een belangrijke bron en buffer (verbinding) tussen natte en droge perioden.
- **Meer toezicht op het oppompen van water uit de grond en uit het oppervlaktewater.** Particuliere onttrekkingen uit de strategische grondwatervoorraden moet tot het noodzakelijke worden beperkt en in tijden van droogte worden verboden. Ook moet er werk worden gemaakt van regionale verdringingsreeksen zodat inwoners, boeren en tuinders duidelijkheid krijgen over de beschikbaarheid van water in tijden van droogte, als de vraag naar water vele malen hoger ligt dan de beschikbaarheid ervan.
- **Vergroenen van stedelijke gebieden.** Stedelijke gebieden zijn veelal verhard en versteend waardoor de natuurlijke veerkracht en sponswerking is verdwenen. Het vasthouden van schoon regenwater in de stad is daardoor veel moeilijker geworden. Gestimuleerd moet worden om regenwater in de woonwijken op te vangen en te gebruiken, of door middel van infiltratie vast te houden in de bodem. We willen voorkomen dat schoon regenwater, via verhard oppervlak, direct naar het oppervlaktewater wordt afgevoerd.⁶ Ook meer groen (verkoeling, biodiversiteit) is hard nodig.
- **Klimaat adaptief bouwen.** Er zijn veel plannen tot woningbouw in onze regio. Het hoogheemraadschap blijft de partijen die daarbij betrokken zijn stimuleren om klimaat adaptief te bouwen. De ChristenUnie wil bij nieuw te bouwen woningen er op aansturen dat deze gebouwd worden met een grijswater systeem zodat er water besparing kan plaatsvinden door regenwater op te vangen en te gebruiken om de wc door te spoelen of voor de wasmachine. Daarnaast vinden wij het belangrijk dat de inrichting van de openbare ruimte klimaat adaptief is. Bijvoorbeeld door wadi's.
- **Voorkomen riool overstort.** Bij zware regenval komt het voor dat de inhoud van het riool direct in het oppervlaktewater terecht komt. Dit willen we voorkomen, in samenwerking met de gemeenten, door bijvoorbeeld het afkoppelen van regenwater en het aanleggen van extra berging in het riool. En op plaatsen waar nog geen riool is een riool aansluiten om te voorkomen dat schadelijke afvalstoffen via een IBA (Individuele Behandeling van Afvalwater) toch in het oppervlaktewater terecht komen.

⁶ Denk aan "Operatie Steenbreek" waarbij open bestrating en wadi's in de wijk worden gestimuleerd. <http://www.operatiesteenbreek.nl>

- **Omgevingsplannen.** Omgevingsplannen in het kader van de nieuwe omgevingswet zijn medebepalend van de inrichting van waterpartijen. Het maken van heldere afspraken in omgevingsplannen, bijvoorbeeld over het plaatsen van kunstmatige oeverbeschermingen en het toestaan van steigers draagt bij aan een klimaatbestendige inrichting.
- **Ondersteunen van burgerinitiatieven.** Voor klimaatbestendige dorpen en steden hebben we fysieke groene ruimte zoals parken, wadi's, daken en tuinen nodig. Maatregelen om de gevolgen van klimaatverandering te verzachten, moeten steeds meer opkomen uit burgerinitiatieven: meer groene daken en groene tuinen, stimuleren van gemeenten om zelf openbare ruimte te vergroenen en regenwater op te vangen. De aanwezigheid van water maakt woonwijken mooier en verhoogt de kwaliteit van een wijk. Wij willen dan ook stimuleren dat bij de aanleg van wijken en schoolpleinen maximale aandacht is voor een mooie, natuurlijke, ecologisch waardevolle inrichting.

Het waterschap werkt circulair en energieneutraal

De ChristenUnie wil dat waterschappen in 2050 volledig circulair zijn. Dat betekent een omwenteling en omdenken in de manier waarop we omgaan met grondstoffen en onze leefomgeving. Door energie te besparen én op te wekken, grondstoffen te besparen én te hergebruiken/ winnen, wordt de impact op de natuur en milieu beperkt en de regionale economie versterkt. Dat vraagt een grote inspanning van ons allemaal: alle producten en diensten moeten zó slim worden ontworpen dat de waarde, herbruikbaarheid, kwaliteit en levensduur voor een lange periode in een gebruikerskringloop is gegarandeerd. Van bezit naar gebruik, van afval naar grondstof, van eenmalig benutten (lineair) naar sluitende kringlopen (circulair). Als waterschappen passen we dit principe toe bij het beheer en onderhoud, verkenning en analyses, ontwerp, inkoop en aanbesteding en uitvoering. Kortom binnen het hele assetmanagement van onze eigendommen en installaties.

Klimaatverandering is een belangrijke aanleiding voor de energietransitie van fossiele naar duurzame, schone bronnen. CO₂-reductie staat hierbij voor de ChristenUnie centraal. Duurzaam energiegebruik is noodzakelijk voor een CO₂-arme samenleving in 2050. Om de nationale klimaatambities te halen, moet Nederland de energietransitie versnellen. Waterschappen hebben een belangrijke rol hierbij.

De ChristenUnie kiest voor:

- **Zoveel mogelijk hergebruik van materialen.** De ChristenUnie vindt het vanuit verantwoord rentmeesterschap belangrijk dat bestaande assets goed worden beheerd en onderhouden, zodat ingezet wordt op een lange levensduur. Bij noodzakelijke maatregelen worden (rest)materialen zoveel mogelijk worden hergebruikt. De rioolwaterzuiveringsinstallaties van het waterschap HHNK zijn nog meer optimaliseren m.b.t. circulair functioneren. Rioolwaterzuiveringsinstallaties zijn belangrijke 'hubs' waar schoon water, energie en grondstoffen worden teruggewonnen uit rioolwater. Waar mogelijk innovatieve oplossingen voor het terugwinnen van grondstoffen.
- **Benutten van lokale kringlopen.** Nieuwe materialen zijn bio-based en bij voorkeur lokaal geproduceerd in een kringloopeconomie met nieuwe verdienmodellen.

Vrijkomende biomassa bij het onderhoud van wateren en dijken wordt zo mogelijk lokaal als bodemverbeteraar verwerkt als bouwsteen in de kringlooplandbouw.

- **Energieneutraal.** Een energie neutrale en CO2-neutrale taakuitvoering moet het streven zijn van het hoogheemraadschap: 75% zelfvoorzienend in 2030 en 100% klimaatneutraal 2050. Het gaat daarbij om daadwerkelijke maatregelen, geen boekhoudkundige trucs waarmee de milieubelasting alleen maar wordt verplaatst.
- **Energietransitie.** Het oppakken van de opdracht om mee te werken aan de energietransitie door toepassen van creatieve en innovatieve technieken:
 - Nieuwe, efficiënte en energiezuinige zuiveringstechnieken;
 - Energiezuinig pompen;
 - Aquathermie: benutting van warmte uit afvalwater en het watersysteem;
 - Herwinning van grondstoffen (zoals fosfaat uit urine);
 - Het opwekken van eigen duurzame energie (gebruikmakend van zon, wind of water);
 - De productie van biogas door vergisting van het zuiveringsslib.
- **Duurzaam en sociaal inkopen van materialen.** We willen gebruikmaken van duurzame materialen en het gebruik van tropisch hardhout vermijden⁷. Het hoogheemraadschap kan een belangrijke bijdrage hebben aan de energie- en grondstoffentransitie door een aanzienlijk inkoopvolume. We willen circulair en energieneutraal inkopen. Daarnaast pakt het hoogheemraadschap de rol op om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een plaats te bieden. Het hoogheemraadschap heeft hierin als overheid een voorbeeldfunctie.
- **Baggerspecie.** Het zorgvuldig omgaan met verontreinigde baggerspecie, zodat verontreinigingen zich niet opnieuw verspreiden in het water of in de bodem.

Het waterschap zorgt voor natuur en milieu

We zijn rentmeesters. Dit betekent dat de ChristenUnie verantwoord om wil gaan met onze natuur en het milieu. Zij zijn belangrijk voor mens en dier om zowel lichamelijk als psychisch gezond te zijn en blijven.

De natuurontwikkeling lift mee met een adequaat waterbeheer. We willen in samenspraak met land- en tuinbouwbedrijven biodiversiteit – de verscheidenheid aan planten- en diersoorten - in en om zoveel mogelijk kilometers sloten bereiken. Een grote variatie aan teelten levert een bijdrage aan biodiversiteit. Daarbij moet juist in Noord-Holland bijzondere aandacht zijn voor weide- en oevervogels en verder voor de bescherming van bijenkolonies en insecten. Dit geldt ook voor het agrarisch natuurbeheer langs waterlopen.

De ChristenUnie ondersteunt het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. Waar mogelijk werken we samen aan een gezonde leefomgeving waarin het goed wonen en werken is. De agrariërs en natuurbeheerders zijn de ruggengraat van landschaps- en natuurbeheer in ons land.

⁷ Als er geen alternatieven zijn, wordt tropisch hardhout alleen gebruikt als het is voorzien van een FSC-keurmerk uit een betrouwbaar land.

De ChristenUnie kiest voor:

- **Versterken van biodiversiteit.** Het waterschap stimuleert en faciliteert de ontwikkeling van een gezonde biodiversiteit. Het ontstaan en behouden van biodiversiteit is een complex samenspel van de waterkwaliteit, sloten en wateroevers.
- **Beheren van sloten op een manier die goed is voor de natuur.** De ChristenUnie wil een goed en verantwoord onderhoud van sloten en andere wateroevers. Hierbij wordt rekening gehouden met specifieke omstandigheden. Goed onderhoud van sloten en wateroevers vraagt in laaggelegen veengebieden een andere benadering dan op de zandgronden of kleigebieden.
- **Natuurlijke oevers.** Het aanleggen van natuurvriendelijke oevers langs het water. Waar dit mogelijk is, kan de kunstmatige oeverbescherming worden weggelaten. Dit heeft als voordeel dat er natuurlijke Habitats voor verschillende planten en dieren en zo de ecologie/ biodiversiteit wordt versterkt.
- **Bestrijden van invasieve exoten.** Planten en dieren die niet van nature voorkomen in ons land, vormen vaak een bedreiging voor onze veiligheid, de biodiversiteit en de waterkwaliteit. Daarom moeten ze zo effectief mogelijk bestreden worden. Bij het bestrijden de dierlijke exoten zoals bijvoorbeeld de rivierkreeft of de muskusrat moet onnodig dierenleed voorkomen worden. Bij grootschalige werkzaamheden worden voorzieningen aangebracht om het graven van de ratten rondom een waterkering te voorkomen.
- **Overlast fonteinkruid** hoewel fonteinkruid geen exoot is en goed is voor de waterkwaliteit, kan er bij hogere watertemperaturen zomers overmatig veel fonteinkruid groeien en voor overlast zorgen of onveilige situaties, met name in gebieden waar gezwommen wordt of gevaren wordt kan dit een probleem zijn. De ChristenUnie wil daarom wel het fonteinkruid maaien op zwemplekken of vaarwegen waar de veiligheid in het geding komt.
- **Medicijnresten** Jaarlijks komen grote hoeveelheden medicijnresten in het riool terecht, via het oppervlaktewater en grondwater in het milieu. ChristenUnie wil in de eerste plaats door middel van voorkomen (preventie) medicijnresten uit het rioolwater houden. Dit kan door te stimuleren niet gebruikte medicijnen in te leveren bij de apotheek of door farmaceuten en ziekenhuizen te verplichten hun afvalwater te zuiveren alvorens te lozen. Deze preventie zal niet voldoende zijn om al de medicijnresten die in het riool komen te voorkomen. Daarom willen wij ook inzetten op nieuwe technieken om het rioolwater te zuiveren. Zoals een PACAS installatie of als het nodig is membraanfiltratie, en/of andere bewezen technieken.
- **Versterken van waterkwaliteit volgens de Europese norm.** Volgens de Europese Kaderrichtlijn Water moet uiterlijk in 2027 in heel Europa de kwaliteit van het water op orde zijn, zowel chemisch als ecologisch. We houden vast aan het behalen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water. Het waterschap meet en monitort de toestand van de wateren in haar gebied en neemt alle maatregelen die

nodig zijn om aan de richtlijn te voldoen voor zover dat de verantwoordelijkheid van het waterschap is. Alleen op die manier blijft ons drink- en oppervlaktewater schoon.

- **Een gezonde visstand.** De ChristenUnie streeft naar een gezonde visstand. Bij onderhoud en nieuwe waterwerken wordt de vispasseerbaarheid meegenomen. Een goede visstand draagt immers bij aan een gezonde ecologie van de wateren en heeft een positief effect op de waterkwaliteit. Om de visstand en het water gezond te maken en te houden wil de ChristenUnie een verbod en handhaven op het vissen met lood.

Het waterschap brengt water en recreëren samen

Het water is belangrijk voor de recreatie. We mogen genieten van het water en de natuur. Denk aan zwemmen, schaatsen, varen of vissen⁸. Het hoogheemraadschap bevordert dat paden langs het water en de dijken zo veel mogelijk beschikbaar zijn voor wandelaars en fietsers, waar dat mogelijk is en de natuurwaarden niet worden aangetast. Ook zorgt het hoogheemraadschap voor de monitoring van het zwemwater⁹, zodat er veilig gezwommen kan worden.

De ChristenUnie kiest voor:

- **Recreatieve wensen van inwoners.** Zo kan er in overleg met betrokkenen, de gemeente of de provincie, ruimte ontstaan voor de aanleg van wandelpaden, kanovoorzieningen, zwemwatervoorzieningen, vissteigers of bijvoorbeeld een fietsbrug of –pont en toiletten in het recreatiegebied om zo vervuiling te voorkomen en zo alle mensen de kans te geven om te recreëren.
- **Afstemming met de andere (particuliere) grondeigenaren.** We willen niet dat het recreatieve gebruik leidt tot overlast voor de omgeving of de natuurwaarden aantasten. De plannen moeten daarom worden afgestemd met de belanghebbenden.
- **Een goede omgang met de Nederlandse historie in en rond het water.** Er moet daarom zorgvuldig worden omgegaan met het watererfgoed zoals waardevolle watermolens, sluizen en gemalen. Bijzondere watergangen zoals beken of fortgrachten onderhouden we goed.
- **De realisatie van architectonische verantwoorde gebouwen en gemalen.** Bij de aanleg of renovatie van watergangen, dijken of andere waterinfrastructuur wordt gezorgd dat deze goed worden ingepast in het landschap.
- **Goede voorzieningen voor de recreatievaart.** Toeristische routes met afmeerplaatsen en afgiftepunten voor vuilwater vormen de basis voor verantwoorde recreatievaart. Plezierboten mogen hun septic tank niet lozen op onze vaarten en meren. Het wildplassen in meren en vaarten moet worden beboet.

⁸ Denk bijvoorbeeld aan de recreatieve hengelsport. De hengelsportfederaties (HSF) vormen een belangrijke gesprekspartner voor het waterschap. Hun kennis kan ook worden benut voor het monitoren van de (ecologische) waterkwaliteit.

⁹ Dit betreft een door de provincie aan het hoogheemraadschap opgedragen neventaak.

Het hoogheemraadschap spant zich daarvoor in. Het hoogheemraadschap maakt met de provincie heldere afspraken over deze taak¹⁰ en de financiering.

Het hoogheemraadschap gaat verantwoord om met uw geld

De ChristenUnie vindt dat het hoogheemraadschap verstandig moet omgaan met de middelen die zij ontvangt. Een goede uitvoering van de waterschapstaken staat daarbij voorop. We spannen ons in om een verhoging van de lasten voor inwoners en bedrijven geleidelijk te laten plaatsvinden. Bij de uitvoering van de werkzaamheden moet het waterschap altijd zoeken naar de meest efficiënte en slimme aanpak. Bij een eerlijke verdeling van de waterschapslasten hoort dat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen. Daarbij hebben we in het bijzonder oog voor de lagere inkomens. Kwijtschelding voor lagere inkomens blijft dus in stand.

Mede als gevolg van de coronacrisis en de oorlog in Oekraïne zijn de prijzen voor energie- en materialen extreem gestegen. Daarbij leidt de overspannen woningmarkt en bouwsector ook tot schaarste in beschikbare bouwmaterialen en personele middelen. Als gevolg hiervan worden investeringen fors duurder en stijgen de uitvoeringskosten van het hoogheemraadschap ook ongekend hard. Extra investeren in duurzame opwekking én besparing van energie, maakt het hoogheemraadschap minder afhankelijk van gas en zorgt dat uitvoeringskosten beter beheersbaar blijven. Investeringen in een energieneutraal hoogheemraadschap en een klimaatbestendige omgeving mogen als gevolg van deze kostenontwikkelingen niet worden uitgesteld of versoberd, maar dienen juist te worden versneld.

De ChristenUnie vindt dat het hoogheemraadschap zijn taken en werkzaamheden uitvoert tegen de maatschappelijk laagste kosten. We willen vasthouden aan het principe dat de vervuiler of de veroorzaker van een waterprobleem (mee)betaalt aan de benodigde maatregelen. Kosten en lasten willen we niet doorschuiven naar de volgende generaties. Het waterschap werkt democratisch en legt publiekelijk en transparant verantwoording af over de genomen besluiten. Jaarlijks wordt inzichtelijk gerapporteerd over de uitgevoerde werkzaamheden en de besteding van de middelen. Op deze manier wil de ChristenUnie ervoor zorgen dat u weet waaraan het hoogheemraadschap uw geld besteedt.

De ChristenUnie kiest voor:

- **Beheersing van de van de waterschapslasten.** Bij de besluitvorming over investeringen worden de risico's helder in beeld gebracht. Een maatschappelijke kosten-batenanalyse mag hierbij niet ontbreken.
- **Benutten van subsidies voor projecten van het waterschap.** Middelen van het Rijk, de provincie of de Europese Unie worden door het waterschap ingezet om boven op de eigen taken extra doelen te realiseren voor natuur, recreatie en landschap. Als het hoogheemraadschap neventaken uitvoert, dragen de hiervoor verantwoordelijke medeoverheden de kosten.

¹⁰ De taak ten aanzien van de vaarwegen betreft een door de provincie aan het hoogheemraadschap opgedragen neventaak.

- **Duurzaam financieel beleid.** Om de toekomstige rentelasten tot een acceptabel niveau te beperken wordt een schuldenplafond gehanteerd. Er moet niet te makkelijk worden geleend.
- **Geld voor versnelling naar CO2-neutraal hoogheemraadschap.** Financiële voordelen, die waterschappen hebben uit hun eigen fossielvrije duurzame energieopwekking, worden voornamelijk gebruikt voor het doorontwikkelingen van projecten die bijdragen voor het behalen van de klimaatdoelstellingen van 2030. Op deze manier versnellen we een CO2-neutraal hoogheemraadschap.
- **Eerlijke en integere omgang met investeringen.** Voor investeringen willen we afschrijven over de reëel te verwachten levensduur. De ChristenUnie wil kapitaalvernietiging voorkomen en niet meewerken aan boekhoudkundige, fiscale trucs of te risicovolle financiële constructies om een gunstigere lastenontwikkeling voor te spiegelen.
- **Gelijke behandeling van particulieren en bedrijven.** We willen voorkomen dat particulieren of bedrijven worden geconfronteerd met onevenredige hoge eigen kosten¹¹. Het waterschap zoekt naar maatschappelijke oplossingen om de kosten voor iedereen te beperken.
- **Eerlijke kostenverdeling over de verschillende belangencategorieën.** Naar verhouding betalen ingezetenen nu vaak te veel. Onze uitgangspunten zijn: de vervuiler of degene die het meeste voordeel heeft bij de waterschapstaak betaalt ook het meest. Bij een herziening van het belastingstelsel, zal dit ons uitgangspunt zijn.
- **Eigen rekenkamer.** Een eigen rekenkamer ondersteunt bij de controle op een efficiënte realisatie van de doelen van het waterschap door het algemene bestuur van het waterschap. Ook kan worden samengewerkt met rekenkamers van andere waterschappen.
- **Samenwerken met andere overheden.** De ChristenUnie wil dat er heldere afspraken zijn over de kostenverdeling tussen overheden. Het waterschap stemt de watertaken af met andere overheden en zoekt actief naar mogelijkheden om de samenwerking te vergroten, bijvoorbeeld door de samenwerking in de waterketen te continueren en waar mogelijk uit te breiden. Samenwerking moet leiden tot een zichtbaar positief financieel resultaat voor inwoners en bedrijven.¹²

¹¹Het gaat daarbij bijvoorbeeld om het ontbreken van een rioolaansluiting, het onderhoud van een beschoeiing langs een vaarweg of de kosten voor het verwijderen van verontreinigde bagger. Indien nodig werkt het hoogheemraadschap mee aan een individuele oplossing.

¹² In het Nationale Bestuursakkoord Water zijn door de overheidsorganisaties landelijke afspraken gemaakt over samenwerking en kostenbesparing. De waterschappen voeren de gemaakte afspraken uit.